

Onze Vogels

62e jaargang no.12, december 2001

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

Watersnip tijdens de trek.

DE *geheimzinnige* **RALLEN**

Dit artikel gaat voornamelijk over rallen die voorkomen in Afrika en Azië en de Indonesische archipel. Ook in ons land komen rallen voor. Ik wil er een paar aan u voorstellen. Ze zijn zeker de moeite van het vermelden waard. Ten eerste dus de waterral. Rallen behoren tot de geheimzinnigste vogels in het rijk der vogels. Hoewel ze echt niet zeldzaam en sporadisch voorkomen, zijn ze bij de mensen grote onbekende. Hun areaal beslaat een groot deel van het noordelijk halfrond. Geheel Europa doorlopend door Rusland, China tot in Japan.

* * *

Porceleinhoen op slikveldje.

Die onbekendheid is niet zo verwonderlijk, omdat ze in vrij ontoegankelijke moerasgebieden leven en door hun stemgeluid vooral in de baltsperiode geen moment doen denken aan vogelgeluidjes met hun gesnork, gilletjes en andere on aardse geluiden. Als schimmen sluipen ze behendig tussen de rietstengels over een slappe bodem, waarin een mens zou wegzinken in een onpeilbare diepte. Met de grootst mogelijke inspanning is het ons toch gelukt aan de wurgende omklemming van het moeras te ontkomen. Zo'n vogel blijft je fascineren en prikkelen, totdat je het korfje met de eitjes hebt ontdekt.

Avonden lagen wij aan de rand van het moeras te luisteren naar de geheimzinnige geluiden die uit het moeras tot ons kwamen. Horden muggen dansten om ons heen. Zij maakten ons verblijf bijna onmogelijk. Toch gelukte het ons na eindeloos speuren een korfje te vinden. Wij verheugden ons op het moment dat wij vanuit de schuilhut het wonderlijke leven van deze geheimzinnige vogel konden gadeslaan. Maar de weergoden waren ons niet gunstig gezind. Wekenlang regende het vrijwel aan één stuk. Wij vreesden dat het nest zou worden ondergedompeld door wateroverlast. Gelukkig veranderde het weer. Juist op de dag dat wij de schuilhut betrokken, scheen de zon in volle glorie. Spoedig keerden beide rallen terug bij het nest.

Tot mijn stomme verbazing pakte een van beide (verschil tussen de seksen is met het blote oog niet te zien) een ei

in de snavel en ging er mee vandoor. Ik was bang dat hij de gehele inboedel zou gaan verhuizen en ik voor het verdere verloop het nakijken had. Vervolgens gingen beide tot de verbouwing over. Oud, doorweekt blad materiaal werd uit de nestkom verwijderd en vervolgens vervangen door nieuw. Een karwei waaraan beide stug doorwerkten.

Het was aandoenlijk te zien hoe eendrachtig zij de woning opknaptten. Ondertussen kon het mannetje het niet laten zijn geknor, gefluit en gegil te laten horen. In Nederland wordt de totale populatie geschat op 3000 paar en in Duitsland bedraagt het aantal zo ongeveer 10.000. Met evenveel recht kunnen het een stuk minder zijn maar ook meer. Aan het geluid is dat moeilijk te bepalen, omdat het soms links en dan weer rechts, voor of achter je vandaan komt. Het geluid is vrij ver dragend. Graag zou ik u nog meer over mijn belevenissen willen vertellen, maar ik had mij voorgenomen enkele andere rallen met u onder de loep te nemen. Daar is in het eerste geval het aardige voorval met het porceleinhoen. Het was in mijn studie jaren dat wij samen met een paar vogelvrienden op een baggerstortplaats ten noorden van Amsterdam, genaamd de ROTHOEK, naar vogels op zoek gingen. Als in het najaar de zulte of herfstasters bloeiden en de watersnippen in drommen de modderige randen van de plasjes bevolkten, was daar het porceleinhoen. Wij behoefden ons niet onzichtbaar te maken. Door het geplas met een bosje riet kwam hij uit de dekking tevoorschijn en stond vervolgens verbaasd naar de vallende waterdruppels te staren. Blijkbaar bracht hem dat geheel in vervoering. Een ander voorval vertelde mij een jager, die ook veel van vogels afwist. Op een snippenbedje, een stuk gemaaid veldje riet, schoot hij zijn snippen. Het verwonderde hem iedere keer dat als een dode snip tussen de rietstoppels lag, een porceleinhoen uit de dekking kwam en een moment naar de gedode snip stond te kijken, alsof hij daarmee wilde zeggen "moet dat nou?", om vervolgens weer in de dekking te verdwijnen. Het porceleinhoen is in zijn broedgebied nog moeilijker te lokaliseren dan de waterral. Hij heeft een kort, helder en verdragend whiep-whiepgeluid. Eenmaal heb ik aan de IJsselmeerkust in Friesland een nest met jongen en eieren gezien, maar de vogel zelf bleef al die tijd onzichtbaar. Ik wilde mijn poging niet zover doordrijven dat de ouders het nest met de eieren en de jongen zou verlaten. Zodra de jongen een paar uur na het uitkomen droog zijn, wordt het jong met aanmoedigende zachte piepgeluidjes van het nest weggelokt. Onder de hoede van pa en ma houden de ouders de eerste weken een oogje in het zeil.

Porceleinhoen-nest met eieren en jong met ei-tand.

Afrikaanse Jacana.

Purperhoen

ALLEN'S PURPERHOEN

Latijns: Porphyrio alleni
Engels: Allen's Gallinule

Het Allen's purperhoen komt voor van de westkust van Senegal naar de oostkust tot aan Zuid-Afrika. Het heeft een dubbelganger die veel erop lijkt. In plaats van rode pootjes heeft deze ral vleeskleurige en de snavel van Allen's purperhoen is geheel rood, terwijl de American Purple Gallinule een gele punt aan de snavel vertoont. Het schild van de Allen's is grijs buiten de broedtijd. Dat geldt ook voor de American, maar dat is uitgebreider. De laatste komt voor in Midden- en Zuid-Amerika, is een standvogel van het laaglandgebied en klimt als een woudaapje door het riet. Dit hoen houdt op dezelfde manier soms zijn voedsel vast als een grijze roodstaartpapegaai. Vooral de jonge verse knoppen van de waterlelie verorbert hij op die wijze. Het is een vrij schuwe vogel zoals trouwens alle rallen. Bij het minste of geringste onraad snellen ze met schokkende staart in de dichtstbijzijnde dekking van papyrusriet en andere dichte oeverbegroeiing. Het menu van het purperhoen bestaat uit een rijke sortering van dierlijk voedsel zoals visjes en hun eitjes, wormen, schaaldiertjes, weekdiertjes, spinnen. Het breekt ook de ontwikkelende knoppen van de waterlilies met haar snavel af. Het houdt die vast met zijn ene poot zoals ook papegaaien wel doen. Een andere hinderlijke eigenschap is het afkappen van andermans voedsel. Daarvan is vooral het Pygme-gansje de dupe. Gelukkig zijn ze niet altijd zo onhebbelijk tegen hun medebewoners. Ze gedragen zich tegenover de gewone waterkip en het purpermoerashoen

522

en de Afrikaanse Jacana zeer amicaal en verdraagzaam. Het nest vertoont veel overeenkomst met onze meerkoet, is wat losser van constructie. Het legsel bestaat uit 4 tot 8 eitjes. Ze zijn roze-crèmeachtig van kleur met roodbruine vlekjes. Wanneer u in het bezit kunt komen van deze boeiende en interessante vogel dan weet u welke eisen hij aan zijn biotoop stelt. Het voedsel zal naar ik aanneem geen enkel probleem opleveren.

DE GRIJSBORSTRAL

Latijns: Gallirallus striatus
Engels: Slaty-breasted Rail

Ook deze ral is weer een bijzonder geheimzinnige klant. Alleen aan het geluid bij zonsopgang en -ondergang kan men zijn aanwezigheid bepalen. Deze ral komt uit een geheel ander deel van de aardbol dan de vorige.

Zijn woongebied moet gezocht worden in India tot Zuid-oost-China, de grote en kleine Soenda-eilanden en de Filipijnen. Zijn geluid is moeilijk te omschrijven. Het meest gehoord is een metaalachtig kerr- of trrikgeroep en ook een gonzend kech is hoorbaar. Zijn habitat is te vinden in moerasachtige gebieden, natte weiden, rijstvelden en mangrovebossen. Deze ral laat zich moeilijk zien en wordt als zodanig niet makkelijk in een bepaald terrein waargenomen. Ze nemen graag een bad. Bij gebrek aan water nemen ze een stofbad voor lief. Ze wrijven hun veren in met mieren die door die behandeling mierenzuur inspuiten, waarvan het doel is dat daarmee ander ongedierte verdwijnt. In volières heeft men gezien dat zij de hoogste plekken in de struiken opzochten om de nacht daarin door te brengen.

Tekst en foto's: Cees Scholtz

Geraadpleegde literatuur:

Rails, a guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the world
by Barry Taylor
The Birds of West Africa
by D.A. Bannerman.
Encyclopie voor de Vogelliefhebber
door A. Rutgers.

Grijsborstral

Over kanaries gesproken

Mijn eerste kweek met kanaries

Mijn eerste paartje kweekvogels waren waterslagers.

Die kocht ik bij dhr. Steneker uit Vaassen.

De enige in de directe omgeving die nog waterslagers heeft. Het was niet de bedoeling om echt te gaan kweken, maar gewoon een leuke gezelschapsvolière te hebben.

Maar zoals dat bij veel hobby's gaat, als je er meer van ziet, hoort en leest, wordt het steeds leuker en wil je ook steeds meer. Allereerst maar eens lid worden van vogelvereniging "De Cannenburgh". Als je dan ook nog wat tentoonstellingen en beurzen afgaat, zie je ook nog een heleboel. Ook kom je op (vooral de wat kleinere) tentoonstellingen snel aan de praat met andere liefhebbers.

Zo ook in Terwolde. Daar ontmoetten we dhr. Wagenaar uit Deventer, die kleurkanaries kweekt. Van hem kregen we een uitnodiging om een keer bij hem thuis te komen kijken. Nou dat laten we natuurlijk niet voorbijgaan, dus op naar Deventer. Dhr. Wagenaar had heel wat in huis en zo denk je dan: het lijkt me toch wel leuk om zelf ook gericht te kweken.

Ondertussen mooi een paar broedhokken op de kop getikt via een advertentie in het verenigingsblad en de halve schuur omgebouwd. Een beetje moeilijk was het wel, want de ruimte is helaas zeer beperkt.

In januari 2001 kon ik bij dhr. Wagenaar 3 koppels kleurkanaries halen. Ik mocht kiezen en koos voor:

- 1e paartje: geel intensief/ivoor schimmel
- 2e paartje: geel intensief/ivoor schimmel
- 3e paartje: geel intensief/ geel schimmel

Thuisgekomen heb ik ze direct in de broedhokken gedaan die natuurlijk al klaar stonden. Het eerste popje was al broedrijp, dus in dat hok maar direct een nestbakje met het nodige materiaal gehangen.

In de volièr was de waterslager al begonnen met een nest, dus deze ook maar met nest en al in een broedhok gezet. De volgende dag werd hier al een eitje gelegd. Dit werden er 4 waarvan er tenslotte 2 uitkwamen en helaas maar 1 jong overbleef. Deze werd op de 17e dag met een oudere man in een grotere kooi gezet. Inmiddels hebben de waterslagers ook weer een nieuw nest klaar. (3-3-01)

Het eerste koppel kleurkanaries begon direct met de nestbouw en het eerste ei was er al na 5 dagen. In totaal werden er 5 eieren gelegd, waarvan het eerste wel uitkwam maar het jong was direct dood. 1 ei kwam niet uit en van de 3 jongen die daarna uitkwamen, ging er nog 1 dood na 3 dagen. Verder ging het erg goed. De jongen werden goed gevoerd door de ouders en ze groeiden voorspoedig. Het was een mooi gezicht als ze gevoerd werden.

Na 16 dagen kon je merken dat de moeder opnieuw aan een nest wilde beginnen en heb ik ze in het broedhok met hun nestje op de grond gezet. Aangezien de moeder toch aan de veertjes begon te trekken, heb ik ze bij het waterslagerjong gezet. Hier werden ze door het mannetje gevoerd.

Op 3 maart kreeg koppel 1 weer een schoon nestkommetje met materiaal en het vrouwtje begon weer direct te bouwen. De volgende dag was het nest al weer klaar.

Het 2e koppel had ook een nest met eitjes, maar ze zaten er allebei tegelijk op, dus het kon haast niet anders dan dat het 2 vrouwtjes waren. Even checken en ja hoor, 2 vrouwtjes. Gelukkig kon 1 van de popjes geruild worden voor een mannetje. Na 10 dagen was daar ook weer het eerste ei waarna er nog 4 kwamen. Het voeren van de jongen ging niet echt geweldig. We hebben toen een papje gemaakt van melk en witbrood (oud) met wat druivensuiker erdoor. Hiervan werd graag gegeten en gevoerd. (alleen door dit koppel. De anderen wilden er niet van eten)

Het 3e koppel was ook al heel snel broedrijp en na het bouwen van een nest legde het popje 4 eitjes. In het begin groeiden de jongen goed, maar op een gegeven moment was 1 jong de anderen ver vooruit. 1 jong ging nog dood en bij de andere 2 duurde het lang voor ze echt goed in de veren zaten.

Als je met eigen vogels kweekt, wil je ze natuurlijk ook ringen. Aangezien het eigenlijk niet de bedoeling was om zo vroeg te beginnen, waren er nog geen eigen ringen (Die komen pas in maart en het was februari). Dus via de

vereniging maar een paar ringen aangeschaft.

En dan nog: Hoe moet je ringen? Het staat allemaal wel mooi in de boekjes, maar dat wil nog niet zeggen dat je het dan zo maar kunt.

Gelukkig kon ik bij Jan Steneker de kunst afkijken en mocht ik het daar ook zelf proberen. Ik heb er daar 3 geringd. Dat ging de eerste keer wat moeizaam maar steeds beter. Op 19 februari heb ik mijn eerste eigen jong geringd en op 21 februari de tweede en de derde.

De volgende gingen steeds makkelijker. Ondertussen zaten er ook nog een paar Japanse meeuwtjes op een nest met 8 eieren. Daarvan zijn 5 jongen gekomen. Om dezen te ringen kreeg ik hulp van iemand van de vereniging.

Alle koppels gingen voor een 2e ronde.

Het 1e koppel had hier 5 eitjes, waarvan er 2 kapot gingen en 1 niet uitkwam. De jongen groeiden erg goed. Ze zien er aardig donkergeel uit, dus misschien zijn ze wel intensief geel. We wachten af.

Het 2e koppel had 6 eitjes. Er kwamen wel jongen, maar helaas zijn ze allemaal doodgegaan. De pop was ziek,

rochelde en piepte behoorlijk. Eerst penicilline gekregen van de dierenarts, maar dat hielp niet. Volgens de dierenarts kon het ook luchtpijp- of luchtzakmijt zijn.

De pop was al apart gezet, onder de warme lamp en kreeg toen 3 weken lang een druppel medicijn in de nek. Volgens de arts puur gif. Toch knapte ze langzaam op en nu is ze lekker bij haar soortgenoten in de volière.

Het 3e koppel had 5 eitjes waarvan er 1 niet uitkwam. 1 jong kwam wel uit, maar was al snel dood. Met de andere jongen ging het gelukkig goed. Alleen zat de pop teveel op het nest en liet zich lekker voeren en de jongen kregen niet veel. Op internet zoeken we ook wel eens wat informatie op en daar hadden we gelezen dat je dan het mannetje een poosje eruit moest doen.

Nou dat hebben we geprobeerd en het hielp goed. De pop moest nu wel van het nest af en de jongen voeren en dat deed ze ook. Na twee dagen het mannetje weer erbij gedaan. Gelukkig bleef het goed gaan.

Ook de waterslagers begonnen met een tweede ronde, maar ze hebben maar twee jongen. Er zaten wat eitjes vastgeplakt in het nest en dezen gingen kapot.

Het ringen gaat ook steeds makkelijker. Het gaat misschien nog niet allemaal zoals het moet, maar ik vond het ontzettend leuk om te zien hoe het allemaal gaat, voordat je de jonge kanaries in de volière ziet rondvliegen.

Van de 3 koppels kleurkanaries heb ik dit seizoen 13 jongen. Ik weet niet of dit een goed resultaat is, maar ik ben er heel tevreden mee.

Hierbij hartelijk dank aan iedereen die mij op verschillende manieren geholpen heeft.

P.S. Inmiddels heb ik ook een jong diamantduifje en 6 jonge Chinese dwergkwartels.

De diamant duifjes zijn weer aan het broeden en ook 2 paartjes gouldamadines zijn voor de 2e keer aan het broeden. De eerste keer gooiden beide koppels de jongen uit het nest. Hopelijk gaat het dit keer beter.

Ook de Japanse meeuwtjes zijn een tweede legsel aan het grootbrengen. We blijven dus bezig.

Tekst: René Markvoort

“LOOP NIET HET RISICO DAT HIJ UITVERKOCHT RAAKT”

Vanaf heden is deze prachtige handige NBvV - kalender 2002 weer verkrijgbaar.

Met werkelijk schitterende foto's!

U heeft nog niet besteld? Doe het nu!

Vastgestelde verkoopprijs slechts f 10,00. (€ 4,54)

Verkrijgbaar bij uw afdeling of rechtstreeks bij het bondsbureau van de NBvV.

Voor afdelingen is de inkoopprijs bij **10 of meer** exemplaren slechts **f 7,50 per stuk. (€ 3,41)**

Bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op:

Postbank 1148324.

ABN AMRO Bank: 46.89.59.262.

L.n.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers te Bergen op Zoom.

U ontvangt de kalender(s) dan per omgaande **franco** thuis.

Vragen over vererving

In enkele eerdere artikelen heb ik getracht om op een aantal veelvuldig door vogelliefhebbers gestelde vragen een antwoord te geven. In een vorige editie van ons lijfblad kunt u ze aantreffen.

Wat ik daarbij bewust achterwege heb gelaten, zijn de vragen over vererving van de steeds groter wordende lijst van mutaties. In het verleden zagen we veelvuldig artikelen over vererving van de factoren die voor deze mutaties verantwoordelijk zijn. Vrijwel altijd werden in een dergelijk artikel vele formules op papier gezet.

Juist deze formules waren voor velen een reden om snel de bladzijde om te slaan of halverwege het artikel af te haken. Jammer, want in eerste instantie was de lezer wel geïnteresseerd naar de manier waarop bepaalde kleurslagen tot stand komen.

In dit artikel derhalve geen formules. Ik wil met een aantal voorbeelden trachten aan te geven wat we uit bepaalde kruisingen mogen of kunnen verwachten.

Eerst de onvermijdelijke verklaring van een paar te gebruiken kreten:

• **vererven:** het overdragen van verschillende kenmerken van de ouders aan de kinderen. Dit kunnen zowel zichtbare als onzichtbare eigenschappen zijn. We moeten hier bijv. denken aan houding, grootte, kleur van het pigment, kleur van de lipochroom, de aanleg tot zingen, het al dan niet goed grootbrengen van de jongen en mutaties die in de loop der tijd zijn ontstaan bij de oorspronkelijk groene kanarie en de daarop volgende kleurslagen.

• **mutatie:** een verandering van een of meer factoren, waardoor er een verandering in met name het uiterlijk van de vogel ontstaat. Een voorbeeld is

de ivoorfactor, die de gehele kanarie plotseling een zachtere tint laat aannemen.

• **Geslachtsgebonden vererving:** vererving van factoren, die verbonden zijn met het geslacht van de vogel.

Eenvoudig gezegd: een man kan meerdere (dus ook niet in het uiterlijk zichtbare) factoren vererven. Denk hierbij aan een groene kanarie, die agaats en/of bruine nakomelingen kan geven. Poppen kunnen van de geslachtsgebonden verervende factoren uitsluitend doorgeven, wat ze daadwerkelijk laten zien. Geslachtsgebonden factoren zijn behalve de agaats, bruin en isabel ook de satinet-, ivoor- en pastefactor.

Onafhankelijke of vrije vererving: hierbij maakt het niet uit of deze factor bij de pop of bij de man aanwezig is. In beide gevallen kan hij in het uiterlijk van de nakomelingen zichtbaar zijn.

Onafhankelijke factoren zijn o.a. ino, opaal, recessief wit en de nieuwste factoren eumo, topaas en onyx. Al deze factoren vererven (toevallig) bovendien nog eens recessief. Dit wil zeggen dat zowel de pop als de man deze factor moet bezitten, ofwel 'vol', dus in het uiterlijk zichtbaar ofwel 'verervend', dus niet zichtbaar.

Behalve de bovenstaande onafhankelijke en recessief verervende factoren kennen we ook nog enkele factoren die intermediair vererven, hierover later meer.

Kruisingen

In plaats van verervend spreken we ook vaak over een splitvogel. We bedoelen dan hetzelfde, alleen een wat korter woord, dus ook in de onderstaande tekst.

Eerst de verervingwijze van de ivoorfactor:

a) man: niet-ivoor x pop: ivoor
nakomelingen: split-ivoor mannen
niet-ivoor poppen

b) man: split-ivoor x pop: niet-ivoor
nakomelingen: niet-ivoor en split-ivoor
mannen niet-ivoor en ivoor poppen

c) man: split-ivoor x pop: ivoor
nakomelingen: ivoor en split-ivoor
mannen niet-ivoor en ivoor poppen

d) man: ivoor x pop: ivoor
nakomelingen: alleen ivoor, mannen
en poppen

e) man: ivoor x pop: niet-ivoor
nakomelingen: split-ivoor mannen
ivoor poppen

Opmerking: kruising b en c geven ons

deels split-ivoor mannen; dit is uiterlijk niet waarneembaar. Alleen door verdere paringen kunnen we ontdekken of de ivoorfactor aanwezig is. Dit is dus bijv. geel intensieve man die we aankopen en paren aan een geelschimmel pop, waaruit geelivoor intensieve en schimmel POPPEN komen! De meest gebruikelijke kruising is c. Let OP! Er zijn GEEN POPPEN die split voor ivoor, pastel of satinet zijn!!!!

Nu de vererving van de opaalfactor:

a) man: opaal x opaal
nakomelingen (zowel man als pop):
100% opaal

b) man: split-opaal x pop: opaal
of man: opaal x pop: split-opaal
nakomelingen (zowel man als pop):
50% opaal + 50% split-opaal

c) split-opaal x split-opaal
nakomelingen (zowel man als pop):
50% split-opaal + 25% opaal + 25%
niet opaal

d) split-opaal x niet-opaal
of niet-opaal x split-opaal
nakomelingen (zowel man als pop):
50% split-opaal + 25% opaal + 25%
niet opaal

Opmerking: zoals reeds eerder aangegeven is het niet van belang of nu de pop of de man zijn aandeel in het opaalgebeuren levert, als gevolg van de onafhankelijke of niet-geslachtsgebonden vererving. Willen we zichtbare opalen bij de nakweek hebben, dan moeten dus beide ouders de opaalfactor al dan niet zichtbaar bij zich dragen. Voor 'opaal' kan hier ook bijv. ingevuld worden 'ino', 'eumo' of 'recessief wit'.

Tot slot: de 2 boven beschreven kruisingen zijn voor genoemde mutaties compleet. Er zijn geen andere mogelijkheden. Wel zijn er nog andere factoren die in nauwe samenhang met genoemde mutaties het totaalbeeld van een kanarie bepalen. Deze hebben echter een andere wijze van vererving, zoals bijv. de dominant wit-, de geel-, de rood-, de intensief-, en de mozaïekfactor. Wellicht komen deze later nog eens aan bod!

Zelftest: welke kleuren kunnen we in het nest aantreffen uit de kruising: man groen x pop groen split onyx, ino, eumo, opaal, recessief wit EN topaas? Ik hoor het nog wel eens.

Tekst: Piet Wassenaar
Barneveld

Zebravink

deel 5 ziekten en gebreken

Als je op een
vogelbijeenkomst
een vraag over
ziektes stelt,
krijg je gegarandeerd
een of meer
antwoorden van
collega-kwekers.
Ik sta er steeds
versteld van!

De ogen moeten altijd helder kijken. Hier is dat duidelijk niet het geval.

Persoonlijk krijg ik ook wel eens brieven of een telefoontje over zieke vogels en men verlangt dan dat je meteen de juiste oplossing geeft! Beste mensen, ik kom niet uit Tiel en mijn naam is geen Jomanda.

Wij vogelkwekers gaan bijna altijd eerst zelf experimenteren met medicijnen, voordat we een dierenarts inschakelen. "Schoenmaker blijf bij je leest!" is zeer toepasselijk voor ons allen. Toch moet ik zelf ook onderkennen dat de drempel naar de dierenarts heel hoog is. Dit heeft een aantal redenen:

- Men is eigenwijs en weet het zelf beter dan iemand die daarvoor is opgeleid. We gaan zelf een recept samenstellen.
- Je gaat voor een betrekkelijk

goedkope vogel toch geen dure medicijnen halen.

- Wanneer een zieke vogel weer beter is, geeft die later toch weer vaak problemen met de kweek.
- Als een vogel bol gaat zitten, gaat hij meteen in de kliko (doet men dit ook bij een vogel van fl. 1000,00?)
- We geven ze vitamines en brengen ze naar de handel en het probleem is verschoven!

We zullen er in feite allemaal mee eens zijn dat dit niet de juiste weg is, maar wel vaak de praktijk. Helaas moeten we ook vaststellen dat we grote vraagtekens kunnen zetten wanneer de dierenarts ingeschakeld wordt. Enkele voorbeelden. Als je naar een dierenarts gaat en vraagt

om bepaalde medicijnen, dan krijg je die bijna altijd mee zonder dat er onderzoek is gedaan. Verkoop is belangrijker dan juiste diagnose en genezing! We laten ontlasting of zieke vogel onderzoeken.

De uitslag duurt soms een week en ondertussen is het halve hok ziek. Wanneer dan het juiste medicijn verstrekt wordt, is dit zoveel dat we 5000 vogels kunnen kuren. Meestal kunnen we van het vaak dure medicijn weggooien of we bewaren dit en gaan het later preventief geven; wat weer onnodig is, zeker als de datum verstreken is.

Veruit de meeste dierenartsen zijn niet gespecialiseerd in vogels. Groot vee, honden en katten maken 95% van de praktijk uit. Met de kennis die ze

tot Z ebravink

in de basisopleiding gehad hebben, moeten wij het vaak doen. Doorverwijzing naar een gespecialiseerde dierenarts komt nauwelijks voor.

Is dit probleem op te lossen?

Ja, natuurlijk wanneer wij dit samen in het belang voor onze vogels willen. Persoonlijk ben ik iemand die met een oplossing hoe het anders kan of moet probeert te komen, wanneer ik kritiek lever. Er zullen ongetwijfeld een aantal dierenartsen dit artikel lezen en sommige zullen wel kromme tenen ervan krijgen. Positief is al dat u Onze Vogels leest en ervoor geïnteresseerd bent. Helaas is dit maar een klein percentage. Het is zeer begrijpelijk dat niet elke dierenarts in vogels gespecialiseerd is. De oplossing zou moeten zijn dat er stickers op de ingang van de dierenartsenpraktijk geplaatst worden waarop de specialisaties van de desbetreffende dierenarts vermeld staan. Dus niet alleen voor vogels, maar ook voor duiven, honden, paarden enz. Zo kan de klant bij intrede meteen zien of hij bij het juiste adres is.

Gewone jaarlijkse inentingen kunnen uiteraard overal gehaald worden. De gespecialiseerde dierenartsen zouden dan met naam en adres in de vogelbladen vermeld moeten worden, zodat de vogelliefhebber direct weet waar hij in de omtrek de juiste persoon kan vinden.

Ik begrijp dat dit niet zonder slag of stoot kan plaatsvinden, maar in goed overleg met diverse instanties moet dit haalbaar zijn.

Het zou ook niet verkeerd zijn om dit artikel in het infoblad van de dierenartsen te plaatsen en zo deze discussie op gang te brengen.

Wanneer een vogel medicijnen gekregen heeft, is het zeer belangrijk te weten wat voor vitamines we moeten geven na de kuur om ze zo weer op het oude niveau te krijgen. Dit wordt meestal nagelaten, zodat er geen optimaal effect is. Genoeg te doen, zou ik zo zeggen!

Toch kunnen we als kwekers zelf ook een hoop ellende voorkomen door op de juiste manier onze hobby te beoefenen. Vaak zie je bij 'liefhebbers' een medicijnkast in het hok staan vol medicijnen en vitamines. En wordt ook met grote regelmaat aan de vogels gegeven. De vraag die ik aan de desbetreffende kweker altijd stel is: "Bent u zelf gezond?" Gelukkig krijg je meestal "ja" als antwoord. Mijn vraag hierop is dan: "Gaat u naar de huisarts voor medicijnen en vitamines?" Nee dus. Maar we doen dit wel bij onze vogels. Als zulke vogels bij een andere kweker komen, bestaat het risico dat deze daar bol gaan zitten of zelfs doodgaan wanneer deze op een normale voeding overgaan.

Als de nieuwe eigenaar weet dat hij een "junkie" aangeschaft heeft, kan hij een ontwenningsskuur geven of men ziet af van deze aanschaf.

We zouden zo ook weer een hoop ellende en afkeer kunnen voorkomen door oprecht tegenover elkaar te zijn.

Hoe kunnen we gezonde van zieke vogels onderscheiden?

- Hun gedrag. Een gezonde vogel zal flink in de weer zijn en veel kwetteren, veel en snel vliegen, zich intensief bemoeien met de medebewoners en meteen gaan baden wanneer er badwater verstrekt wordt.
- Hun uiterlijk. Een gezonde vogel draagt zijn verenpakje strak. Zelfs als de vogel in de rui is, maar kerngezond, zal hij de veren strak dragen. Ook de ogen staan helder.
- De ring. Het lijkt misschien vreemd, maar een vogel in topconditie heeft een ring om die glimt. Is de ring dof, dan mankeert de vogel iets.
- De hoorndeelen. De snavel zal diep rood en glanzend zijn. De poten en tenen zullen helder oranje zijn en niet de indruk wekken opgezet te zijn. Dit laatste geldt vooral aan de basis van de snavel en de wreef van de poten.

Zieke vogels.

De eerste symptomen van een zieke vogel zijn:

- het opzetten van de veren (bolzitten).
- het vele slapen, waarbij de poten ver uit elkaar staan.
- het laten hangen van de vleugels, waarbij de vogel vaak rilt.
- een bleke snavel en pootkleur.
- een ruwe snavel aan de basis.
- een afwijkende ontlasting. Vaak zien we ook een vuile aarsbevedering.

Tot zover het eerste deel over ziekte en gebreken. De volgende keer gaan we verder over de ziekteverwekkers, symptomen hiervan en de bestrijding en voorkoming hiervan. Hoewel ik mij zeer ervan bewust ben dat ik voor sommigen onder ons "de knuppel in het hoenderhok gooi", schrijf ik dit artikel op persoonlijke titel. Ik hoop een goede bijdrage te leveren aan het welzijn van onze vogels, wat voor mij op de eerste plaats komt.

Tekst en foto's:
Jan de Nijs.

Literatuur, De ZebraVink
(uitgegeven door de NZC)

Bij een gezonde vogel zit er geen ontlasting op de bevedering en poten.

In aanraking met voedsel is besmetting snel opgelopen.

Drinkende roodoogtortels met in het midden een grijze mutant (Gambia, januari 2000)

Roodoogtortelduif

De soorten:

Eng:

Red-eyed Dove
Black Dove
Half-collared Dove
Black Pigeon
Big Ring Dove
Damara Dove
Red-eyed Halfcollared Dove
Red-eyed Turtle Dove

Dui:

Halbmondtaube
Rotaugentaube

Fra:

Tourterelle a demi collier
Tourterelle a collier

Spa:

Tortola Ojirroja

Z. Afr:

Groot tortelduif
Blouduif
Houhouduif

De wetenschappelijke naam *semitorquatus*

bestaat uit de woorden *semi* dat half betekent en *torquatus* wat ring betekent.

Vertaald zoudenze dus halfringduif heten.

Taxonomie:

Columba semitorquata,
Ruppel 1837,
Tarantabergen, Eritrea.

Ze zijn nauw verwant aan de treurtortelduif, *Streptopelia decipiens*.

De Engelse benaming Red-eyed en de Nederlandse naam duiden op de naakte rode ring om het oog. In de recente vakliteratuur worden geen ondersoorten meer beschreven. Bekend waren o.a. *S. s. minor*, *S. s. semitorquata*, *S. s. erythrophrys* en *S. s. australis*. Deze zouden alleen van elkaar in grootte verschillen (zie ook laatste regels van de beschrijving).

Beschrijving:

Grootste en donkerste tortelduif, met een licht blauwgrijs voorhoofd, naar de achterkop toe donkerder wordend. Nek, borst en onderdelen zijn wijnrood, tussen de nek en de bovenrug

bevindt zich een zwarte halve ring. Mantel, vleugeldekveren en rug zijn grijsbruin, de slagpennen zijn zwart en de buitenste vleugeldekveren zijn donker leiblaauw. De flanken en de ondervleugeldekveren zijn blauwgrijs. De middelste staartpennen hebben een aardebruine basis met een lichtere grijsbruine eindband, de andere staartveren hebben een bijna zwarte basis. De staartonderzijde is vuilwit. De snavel is zwart, de ogen zijn rood, oranje of geel met een donker wijnrode oogring, de poten zijn ook wijnrood. Beide geslachten zijn gelijk van kleur, maar de duivinnen zijn vaak minder intensief gekleurd op de borst en hals. Jonge dieren hebben lichte roodbruine randen om de vleugeldekveren, de borstkleur heeft een sterk roodbruine waas, de nekband is niet of slechts gedeeltelijk aanwezig en de oogring is grijs.

Bij de roodoogtortelduif zijn geen ondersoorten beschreven, omdat op deze soort de regel van Bergman van toepassing is, wat inhoudt dat duiven in een koeler klimaat of die op een grotere hoogte voorkomen, groter zijn dan duiven van dezelfde soort die in warmere streken voorkomen. Lengte: 30-34 cm.

Verspreiding:

Deze duif komt voor ten zuiden van de Sahara en zuidwest Saoedi-Arabië tot aan noordelijk Botswana, Noord-Namibië, Transvaal, Lesotho en het zuidoosten en zuidwesten van de kaapprovincie, in het westen begint het verspreidingsgebied in Gambia en Senegal, oostwaarts tot de kust van Kenia.

Biotoop en voedsel:

Roodoogtortels bewonen dichte bossen en dichte acaciabegroeiingen, oevervegetatie, galerijbossen, bosranden, mangrovegebieden, plantages, parken en tuinen indien er grote

esculentus), vruchten van Lantana (*Lantana camara*), pinda, Crotonvruchten (*Codiaeum variegatum*), bamboezaden, maar ook uit termieten, bloemen en bessen.

Het meeste voer vinden ze op de grond, maar bessen worden ook rechtstreeks van de struiken en bomen geplukt.

De zaden worden meestal bij elkaar gescharreld en niet van de stengel geplukt. Meestal wordt slechts 1 soort zaden of bessen tegelijk gegeten. Zo kan de kropinhoud bestaan uit 1500 milietzaden, 120 *Cyperus* knolletjes of 70 wonderboomzaden die 10 gr of meer per stuk wegen.

De dagelijkse routine begint meestal 45 min. voor zonsopkomst met koeren, ongeveer een uur later vertrekken ze vanuit de roestplaatsen naar de drink- en foerageplaatsen om 2 tot 3 uur later weer naar de roestplaatsen te vertrekken en het heetst van de dag af te wachten. Ongeveer 2 tot 3 uur voor zonsopgang

De voornaamste vijanden van de roodoogtortelduiven zijn o.a. verschillende soorten haviken en sperwers zoals de Afrikaanse havik (*Accipiter tachiro*), de bonte havik (*Accipiter melanoleucos*) en de roodbuikspewer (*Accipiter rufiventris*). Nestjongen vallen regelmatig ten prooi aan Afrikaanse havik en aan bonte kraaien (*Corvus albus*).

Broeden:

Deze duiven zijn monogaam en vormen waarschijnlijk een paar voor het leven. Territoria worden constant bezet door hetzelfde paar en fel verdedigd. Het nest is vaak een heel bouwwerk, dat wordt gemaakt op een hoogte van 30 c. tot 18 m (gem. 4 meter) en bestaat uit twijgen die op de grond gevonden worden. Vaak worden de nesten aangekleed met grassen en dennennaalden; ze hebben een diameter van 15 - 20 cm en zijn soms wel 10 cm diep. De nesten die op kleine hoogte gemaakt worden, bevinden zich vaak in een boom die

Streptopelia semitorquata

bomen en water aanwezig zijn; dichte regenwouden worden gemedend.

Het voedsel bestaat voornamelijk uit zaden en vruchten, waaronder maïs, zonnebloempitten, wonderboomzaden (*Ricinus communis*), zaden van Lampepoetsersgras (*Penisetum typhoides*), wortelstokken van Cypergrassen (*Cyperus*

beginnen de duiven weer voedsel te zoeken. Voor ze de roestbomen opzoeken, wordt eerst nog een drinkpoel bezocht.

Vanuit de boomtoppen laten de doffers dan nog gedurende 30 - 60 min. hun koeren horen. Dit alles gebeurt zowel paarsgewijs als in kleine groepen tot wel 30 exemplaren.

boven het water hangt. Soms worden ook oude nesten gebruikt van reigers, kraaien of lijsters.

Het meeste nestmateriaal wordt door de doffer in een straal van ongeveer 90 meter om het nest verzameld, voornamelijk 's morgens vroeg. De duivin blijft bij het nest en ontvangt en keurt de twijgen.

Roodoogtortelduif duivin

Pas uitgevlogen jong

Verzamelen voor het drinken. (Gambia, juli 1998)

Er worden 1 of 2 eieren gelegd met een interval van 24 uur die ovaal van vorm, en crémewit van kleur zijn. Het broeden begint vanaf het eerste ei en duurt 14 tot 15 dagen. De jongen blijven gedurende 14 - 17 dagen in het nest en verblijven daarna nog enkele dagen in de nabijheid. Ongeveer 3 weken na het verlaten van het nest is het jong zelfstandig. Indien de oudervogel op het nest gestoord wordt, probeert ze de aandacht van het nest af te leiden door een gebroken vleugel te simuleren. In Senegal, Gambia, Guinee-Bissau en Siërra-Leone broeden ze in de

maanden december tot april.

In Mali en Nigeria broeden ze iedere maand en in Ghana en Zuid-Kongo van maart tot augustus.

In Zimbabwe en Zuid-Afrika broeden ze iedere maand in de zomerregengebieden, in de winterregengebieden broeden ze in de maanden augustus tot januari met een top in september. De roodoogtortelduif heeft een van de meest gevarieerde koergeluiden van de Afrikaanse tortelduiven.

Ze hebben diverse variaties binnen de standaardroep en ze roepen soms zelfs 's nachts, vooral bij heldere maan.

Geluid en balts:

De baltsvlucht wordt alleen door de doffer uitgevoerd en bestaat uit een steile vlucht met veel vleugelgeklepper, gevolgd door een glijvlucht met gespreide vleugels en staart terug naar de roestplaats. De vlucht wordt soms enkele keren achter elkaar uitgevoerd. Bij de baltsroep blaast het mannetje zijn krop op en laat daarbij een dubbele coo horen, hierbij buigt hij op een dusdanige manier dat zijn gehele bleke voorhoofd te zien is. De standaard roep is meestal een serie van 6 coo's, (coo Coo coo coo coo coo) waarbij de nadruk op de 2e ligt. Binnen het verspreidingsgebied kan dit echter variëren. De roep kan vaak achter elkaar herhaald worden.

De opwindingskreet bestaat uit een dubbel, scherp en hoogklinkend neusgeluid, meestal ten gehore gebracht vanaf de roestplaats, tijdens de vlucht of bij het verjagen van andere duiven. Deze duiven staan erom bekend dat ze 's nachts koeren, vooral bij volle maan.

Status:

Deze duiven zijn binnen hun verspreidingsgebied niet bedreigd, pre-

Roodoogtortel doffer (Gambia, 1998)

cieze informatie ontbreekt maar de soort komt algemeen tot veel voor. In grote delen van het gebied zijn de aantallen toegenomen door betere water- beheersing en aanplant van bossen. In Gambia is het een algemene tot veel voorkomende duif, in Senegal is hij in het zuiden wijd verspreid, in het noorden echter zeldzaam of geheel afwezig. Veel voorkomend ook in Sierra Leone, Togo en Nigeria. In Zuid-Afrika zijn ze nu meer verspreid dan 50 jaar geleden. Cites III Ghana.

In beschermd milieu:

De eerste import van deze duiven was in 1884 in de dierentuin van Amsterdam. De eerste fok lukte in 1906 bij Newman in Engeland. In het najaar van 1997 kocht ik via een bevriende Duitse liefhebber 3 jonge duiven, die uit Denemarken kwamen. Het waren 2 jongen uit 1 nest en een onverwant jong. Deze werden samen in een voliëre van 4 x 4,5 meter geplaatst met een aangrenzend nachthok van 2 x 1,5 meter. Het bleken 1 doffer en 2 duivinnen. Omdat het vrij late jongen waren, heb ik ze in het voorjaar gewoon bij elkaar gelaten om te zien welke duivin door de doffer werd uitgezocht. Aangezien dit geen resultaat had, heb ik in de zomer de zus van de doffer uitgevangen en in een aangrenzende voliëre geplaatst. Het paar roodoogtortelduiven zat nu nog samen met 1 paar Meenatortelduiven, 1 paar wijnrodetortelduiven en 1 paar Euro-

pese tortelduiven.

Omdat het toch wel jammer was om de losse duivin alleen te laten, heb ik van een bevriende liefhebber een doffer geleend, zodat ik het volgende jaar met 2 koppels kon beginnen.

In het voorjaar van 1999 was het raak. Beide doffers begonnen te koeren en te baltsen tegen hun duivin, soms zelfs riepen ze midden in de nacht. Al snel begonnen beide koppels met de nestbouw. In beide gevallen zochten ze een halfopen nestkast met een bodemoppervlakte van 20 x 20 cm uit. Het 1e koppel in het nachthok, het 2e koppel in de buitenren. Als nestmateriaal gebruikten ze tabaksstelen, eikentakjes en berkentakjes; het nest werd afgewerkt met wat fijne wortels. De nesten waren vrij stevig van constructie en wel 5 cm dik. In beide nesten werden 2 crèmewitte eieren gelegd, die 14 dagen werden bebroed. Van het 1e koppel kwam iedere keer slechts 1 jong uit, het andere ei was of vroegtijdig afgestorven of onbevrucht. De jonge roodoogtortelduiven zijn donker van kleur met geel pluis. Ik heb ze op een leeftijd van 7 dagen geringd met een 7 mm ring. Na ongeveer 15 - 16 dagen waren de jongen zelfstandig. Ongeveer 4 weken na het uitvliegen begonnen de koppels met een nieuw broedsel, het oude nest werd het hele jaar door gebruikt en de jongen van de verschillende broedsels konden gewoon bij de ouders in de voliëre blijven. Aan het eind van het seizoen (september) had ik 3 jongen van kop-

pel 1 en , 8 jongen van koppel 2.

Het voedsel bestaat uit een mengeling voor tortelduiven, aangevuld met P40-korrels, grit, maagkiesel en mineralen. Er wordt geen speciaal opfokvoer verstrekt. De voliëres zijn dicht beplant met coniferen en buxustruiken met een bodembedekking van beukenblad. De bodembedekking in het nachthok bestaat uit anticoccidiose vloerdekcorrel (wordt veel voor postduiven gebruikt). De roodoogtortelduiven zijn winterhard mits er een tochtvrij nachthok aanwezig is. Ze waren niet agressief tegenover de andere duiven, maar wel dominant aanwezig.

Tekst en foto's:
Wilfried Poelman

Literatuur:

A field guide to birds of the Gambia and Senegal - Clive Barlow,
Tim Wacher and Tony Disley.
Pigeons and doves of the world - Derek Goodwin.
Die Wildtauben der erde - Gerhard Roster.
The doves, parrots, lounies and cuckoos of southern africa - M.K. Rowan.
Handbook of the birds of the world deel 4 - del Hoyo, Elliott, Sargatal.
The birds of Africa - Brown, Urban, Newman.
Pigeons and Doves - Gibbs, Barnes, Cox.

Drinkende roodoogtortels met links een grijskopmutant (Gambia, januarië 2000)

Grasparkieten

en van alles nog wat!

door Jan Bouwmeester

Laatste deel

De vorige keer liet ik al blijken dat het steeds moeilijker word om nog wat op papier te zetten, zodat ik mijn serie zal moeten beëindigen.

Toch ging ik vandaag eens tussen mijn oude foto's kijken om te zien of daar wat bij zat om met u te bespreken. Ik vond twee foto's: op de ene foto staat een cinnamon grijze man met een ondiep of kort masker en op de andere foto ziet u een cinnamon grijze pop met een behoorlijke maskerdiepte. Dit leek mij toch wel iets om in Onze Vogels aan u te tonen, want het komt nog vaak voor dat er een liefhebber naar mij toe komt met een keurbriefje in zijn hand en dan vraagt "Wat bedoelt de keurmeester met: het masker is te kort of het masker is te ondiep?" Dan loop ik met hem de tentoongestelde vogels langs en kan ik hem op de verschillen in de maskers bij de aanwezige vogel wijzen. Deze verschillen wil ik nu zichtbaar maken door de hierbij geplaatste foto's.

Deze cinnamon grijze man die op de stok zit, laat duidelijk zijn ondiepe of zo u wilt korte masker zien. Het masker is het witte deel rond de snavel en de neusdoppen waarop aan de onderzijde de keelstippen geplaatst zijn. Bij deze cinnamon grijze man is het masker

duidelijk te ondiep. Het ondiepe of korte masker krijgt al gauw 1 à 2 strafpunten en dan kun je in de meeste gevallen geen kampioenschap meer verwachten. Deze vogel krijgt dan ook 11 of 12 punten voor zijn masker.

De cinnamon grijze pop die ik in mijn hand houd, toont al duidelijk een dieper masker. De keelstippen staan dan ook veel verder bij de snavel vandaan dan bij de cinnamon grijze man. Dat diepere masker wordt als goede eigenschap dan ook gewaardeerd met zo'n 12 à 14 punten. Het masker is het "gezicht" van de grasparkiet, een vogel met een mooie maskerdiepte valt op, als hij in de showkooi zit en maakt daardoor ook meer kans om tot de prijswinnaars te gaan behoren.

Natuurlijk is een goede maskerdiepte niet de enige eigenschap die van belang is om een kampioenschap te behalen. Ook een goede lichaamslengte boven de stok met een goede wigvorm laat een vogel opvallen. (zie foto 3 met een cinnamon grijze man en foto 4 met een cinnamon grijsgroene man).

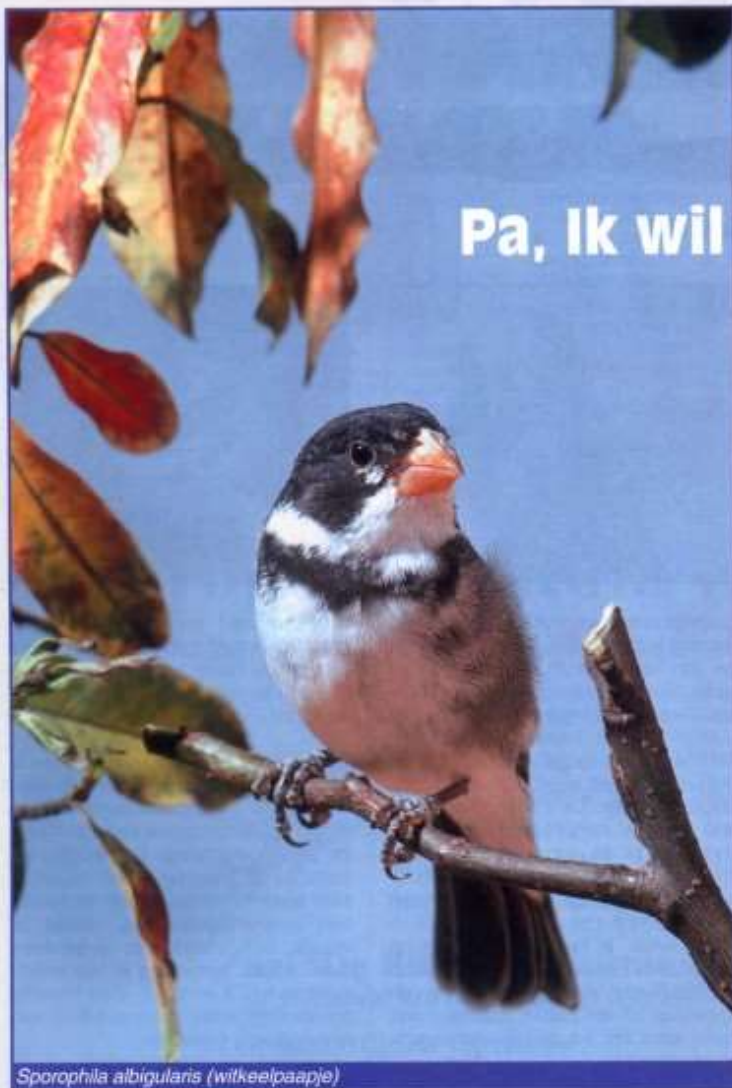
Om kampioen te worden moet een grasparkiet ook nog breed zijn, vooral een goede brede kop zal goed opvallen. Een kampioen is dus een opvallende vogel!

Zijn al deze opvallende kenmerken in verhouding tot elkaar en heeft de vogel ook nog eens een goede kleur, dan heb je met een uitmuntende vogel te doen. De zeer goede brede kop wordt u getoond bij de grijsgroene man op foto 5. Men heeft het er vaak over dat keuren een momentopname is, omdat de vogels zich steeds zo verschillend tonen. Deze opmerking is ook terecht want op foto 4 en foto 5 staat dezelfde grasparkiet, maar de ene foto is een minuutje later genomen.

Kunt u nu begrijpen dat keuren soms best moeilijk is? Eerlijk gezegd valt mij die moeilijkheid wel mee hoor, want met ons keursysteem krijgt een keurmeester genoeg tijd om de vogels uitvoerig te bekijken, zodat je de vogel in al zijn verschillende poses kunt zien.

Sporophila albicularis (witkeelpaapje)

Pa, ik wil een (P)aapje!

Deel 2: Van A naar C

Van A naar C is de weg die wij afleggen voor een beschrijving van de volgende vogels van *Sporophila*: *albicularis* - *americana* - *bouvreuil* - *caerulescens* - *castaneiventris* - *collaris*. Daarbij slaan we *ardesiaca* en *cinnamomea* over, omdat daarover te weinig gegevens beschikbaar zijn. We starten met wat gegevens over de ontdekkers en hun oude naamgeving.

Er waren eens.

De heren Lafresnaye, Vieillot, Spix, Pelzeln, Linnaeus, Wied, Cabanis, D'Orbigny, Müller, Boddaert, Temminck, Gmelin, Swainson e.a. zijn de ontdekkers van de huidige bekend zijnde *Sporophila*-vogels.

Sommige paapjes waren reeds eerder beschreven onder *Loxia*, een creatie van Linnaeus in 1766. Swainson herschreef ze in 1827 als *Spermophila* en in 1844 zorgde Cabanis er uiteindelijk voor dat ze als *Sporophila* werden opgenomen. Uiteindelijk gaan wij met die laatste indeling verder.

Sporophila behoort tot de familie *Emberizidae* en onderfamilie *Emberizinae*. Ik hou mij daarbij aan de Checklist of the birds of the world van Gruson.

Hij beschrijft er 29 species in en ik gebruik in de beschrijvingen en in mijn hobby deze checklist.

Howard en Moore beschrijven 31 paapjes. Zij gebruiken echter wat oude benamingen en komen daardoor op een onjuist aantal. Daar waar verschillen zijn te beschrijven, geef ik ze aan.

Er waren dus eens wat heren die het voor ons op een rijtje hebben gezet. En we zijn ze ook dankbaar daarvoor. Onze ontdekkers gingen ons voor.

S. albicularis.

Vroeger nog wel eens beschreven als *albugularis*, nu hanteren wij *albicularis*. Spix introduceerde de vogel als *Loxia albugularis*. Van deze + 10,5 cm grote vogel zijn geen ondersoorten bekend. Het gebied waarin we hem kunnen

tegenkomen is het Noordoosten van Brazilië en Paraguay.

Deze soort was voor mij de kennismaking met de paapjes. Ik begon met deze, het witkeelpaapje, en mocht ruim 15 jaar van hem genieten. Witkeel omdat: albi = wit gula = keel

Vanaf de jaren '90 ben ik deze vogel echter niet meer bij de handel tegengekomen. Ook ik heb hem dus niet meer. Jammer want ik heb hem als een leuke en rustige vogel mogen ervaren.

S. americana americana.

Een soort waarover nog wel wat verwarring bestaat t.a.v. de naamgeving, omdat er een heleboel namen voor

deze vogel zijn. Om er een paar te noemen:

- Gmelin's paapje
- Larger black and white seedfinch
- Tobago finch
- Variable seedeater
- Hick's seedeater

Dan is er nog de lokale benaming van Jack die bij onze Surinaamse liefhebbers bekend is.

De enige echte correcte naamgeving moet die in het Latijn zijn: *Sporophila americana americana*.

Ondersoorten die wij kennen zijn:

- Sporophila a. aurita*
- Sporophila a. chochoana*
- Sporophila a. muraliae*
- Sporophila a. ophthalmica*
- Sporophila a. corvina*

Howard en Moore (H & M)

beschrijven ook de ondersoorten maar gebruiken helaas regelmatig oude benamingen en/of beschrijven synoniemen.

Zo beschrijven ze ook een *S.a. dispar*, een ondersoort die nergens is te

Sporophila c. caerulescens (blauwpaapje)

plaatsen. Verder zien zij *S.a.aurita* als een eigen species *S. aurita aurita* met weer de volgende ondersoorten:

- S. aurita corvina*
- S. aurita chochoana*

Een achterhaalde stelling waarmee wij echter wel rekening moeten houden, willen we niet op een dwaalspoor worden gebracht.

De enige echte *S. a. a.* komen we tegen in Tobago op het eiland Chacachacare in Venezuela en hij is waargenomen in de Guyana's en in het noorden van Brazilië, solitair of in kleine groepjes.

S. a. aurita, ook wel bekend als Hick's seedeater, komen we tegen van westelijk Costa Rica tot in centraal Panama.

Deze soort kent volgens sommigen twee kleurfasen. Persoonlijk ben ik

het daar-mee niet eens. De ene zou een zwarte keel hebben en de andere een witte. Ik ben van mening dat we dan moeten spreken over twee verschillende vogels. Er zijn wel meer vogels die een aparte benaming hebben en slechts heel weinig van elkaar verschillen. Ik deel dus niet de stelling dat één vogel kan bestaan in twee kleurfasen.

We vervolgen onze weg en zien *S. a. chochoana* in de tropische zone Atrato Valle en langs de Pacifische kust tot de Daguarivier van Colombia.

Ten oosten van de Andes in Caquetá zien we de subspecies *S. a. muraliae* en op de Pacifische helling van Nariño komen we *S. a. ophthalmica* tegen.

Als laatste hebben we nog de *S. a. corvina*. Deze is soms beschreven als een eigen soort de *S. corvina*. We zien als leefgebied de Caraïbische helling van zuidelijk Mexico tot het noordwesten van Panama. Het is verder een vrij algemene standvogel in Guatemala, waar hij de naam heeft van Jaulin Negro of Jaulin Puntiblanco.

De man van deze ondersoort is geheel zwart met alleen een witte vlek aan de wortel van de handpennen.

S. ardesiaca.

In de aanhef gaf ik aan niets erover te vermelden, omdat onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Toch wil ik aangeven dat H & M dit leigrijze paapje hebben opgenomen en als leefgebied opgeven Brazilië.

S. bouvreuil bouvreuil.

Een ontdekking van Müller en met een oude benaming als *S. nigroaurantia* van Boddaert.

Dit paapje is ook wel bekend als het oranje-, Bouvreuil's- of isabelpaapje. De enige goede Nederlandse benaming is goudvinkpaapje.

Van deze soort kennen we twee ondersoorten: de *saturata* en de *pileata*. De species die van de Engelsen de naam Red-dish Finch of Capped Seed-eater meekreeg, is als eerste als *Loxia bouvreuil* beschreven. Later kreeg deze vogel nog namen als *Coccothraustes mutans* en *Sporophila melanops*.

Sporophila b. bouvreuil (goudvinkpaapje)

Het is een van de kleinste paapjes, hij meet slechts 8,8 tot 10,1 cm. De species komt voor in het oosten van Brazilië. Bij de Surinaamse liefhebbers staat hij bekend als Sabanna Roti.

Van de volgende subspecies, de *S. b. saturata*, is heel weinig bekend. Er is zelfs twijfel of we het als een ondersoort mogen zien. Sommigen denken aan een synoniem voor *S. b. b.* Ook H & M zijn er niet duidelijk in. *S. b. b.* vinden we in Brazilië evenals *S. b. saturata*.

De laatste is de *S. b. pileata* met als oude benamingen *S. pileata*, *Spermophila pileata* en *Sporophila p. paraguayensis*. Hij komt voor in Paraguay en de Argentijnse provincies Misiones en Corrientes. Hij heet daar *Corbatita de Caucho*.

H & M beschrijven ook nog de subspecies *S. b. crypta*, maar daarover zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om hem bestaansrecht te geven.

S. caerulescens caerulescens.

Het sier- of witbaardpaapje die we, gelet op de betekenis in het Latijn, eigenlijk blauwpaapje moeten noemen. Dit paapje, ooit door Vieillot beschreven als *Pyrrhula caerulescens*, is te vinden in Paraguay en in het noorden van Argentinië.

We kennen er twee ondersoorten van: *S. c. ynngae* en *S. c. hellmayri*. De eerste vinden we in Bolivia en de tweede in Brazilië, met als oude benamingen: Bahia sierpaapje, *Fringilla ornata*, *S. ornata* en *S. c. ornata*, een synoniem voor *S. c. hellmayri*.

S. c. castaneiventris.

Weer een van de kleinere soorten die als leefgebied de Guyana's tot het oosten van Colombia heeft. Hij geeft de voorkeur aan weidegebieden, open ruig terrein en open stukken in het bos. In Venezuela zoekt hij verspreide begroeiing op open terrein op en de randen van het regenwoud. Open woest terrein, de kuststreek en het savannegebied heeft voor hem de voorkeur in Suriname. Daar gaf de lokale bevolking hem de naam van blauw bakka

Hier krijgt hij nogal eens de verkeerde benaming van grijsrugdwergpaapje. De juiste naam moet zijn, vanuit het Latijn, bruinbuikpaapje.

Castaneus = kastanjebruin
venter = buik

Andere buitenlandse benamingen zijn:
Lavender-backed Finch
Chestnut-bellied Seedeater
Chestnut-breasted Seedeater
Espiguero vientricastaño

Van deze species is nog een ondersoort, waarover echter nogal wat twijfels bestaan. We praten nu over de subspecies *S. c. rostrata*, het diksnavel/bek-bruinbuikpaapje ; *rostrata* staat voor snavel.

Zelf denk ik dat deze wel degelijk bestaansrecht heeft. Als ik het mij goed herinner, heb ik in het verleden de *S. c. c.* en *S. c. r.* gehad. Het was mij opgevallen, omdat de vogels in formaat anders waren en de een een wat forsere snavel bezat. Enig kleurverschil, dat wel in lectuur is beschreven, kan ik mij niet meer herinneren. Het verschil zou dan in hoofdzaak gelden voor de borst/buikkleur.

Het leefgebied van deze *S. c. r.* zou in Bolivia en in het zuidwesten van Brazilië zijn, als hij dan al bestaat. De geleerden zijn het niet erover eens, omdat de verschillen te klein en niet altijd aanwezig zouden zijn. Ik noteer ze echter alle twee.

S. cinnamomea.

Ook nu weer alleen door H & M als een aparte species beschreven met als leefgebied Brazilië en het oosten van Paraguay.

S. collaris collaris.

Een van de wat grotere paapjes en ook een van de mooiste. Ik heb van deze jarenlang plezier mogen hebben. Ik bezat *S. c. c.* en *S. c. cucullata* en genoot elke dag ervan. Op dit moment heb ik ze niet en zie ik ze ook nergens meer te koop aangeboden. Jammer, ik hou mij aanbevolen.

Sporophila collaris collaris (halsbandpaapje)

